

BKv 54.

(BK 149.)

I. A próbára bocsátás próbaidejét a bíróság csak az eredeti próbaidő letelte előtt hosszabbíthatja meg.

II. A próbára bocsátás megszüntetésére addig van lehetőség, ameddig annak a bűncselekménynek a büntethetősége, amely miatt a próbára bocsátást elrendelték, el nem évül.

III. A Be. 265. §-ának (2) bekezdése alapján történt egyesítés esetén a bíróság a korábbi és az újabb bűncselekményt együtt bírálja el, és valamennyi cselekményért halmazati büntetést szab ki, illetve valamennyi cselekményért intézkedést alkalmaz.

I. A Btk. 73. §-ának (1) bekezdése szerint a próbára bocsátás próbaideje egy ízben, legfeljebb egy évvel meghosszabbítható, ha a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait megszegi. Az eljárási szabályokat a Be. 568. §-a tartalmazza.

Ebben a kérdésben a bíróság csak az eredeti próbaidő letelte előtt határozhat. A próbaidő meghosszabbítása folyamatosságot feltételez az eredeti és a meghosszabbított próbaidő között, s ha ez nem lenne meg, a bíróság az eredeti próbaidő letelte után visszamenőleges hatállyal meghosszabbítaná a próbaidőt és a pártfogó felügyeletet.

Nem szakad meg azonban a folyamatosság, ha a bíróság az eredeti próbaidő letelte előtt nem jogerős határozattal elrendelte a meghosszabbítást, de az erről szóló határozat csak a próbaidő letelte után emelkedik jogerőre.

II. 1. A próbára bocsátást elrendelő bírósági határozat a bűncselekmény büntethetőségének elévülését félbeszakítja, a

próbaidő tartama pedig a Btk. 35. §-ának (4) bekezdése szerint az elévülés határidejébe nem számít be. Ezért az elévülési határidő a próbaidő elteltével kezdődik újra. Figyelembe kell venni azt is, hogy a bíróság a próbaidőt meghosszabbíthatja, illetve az a Bv. tvr. 82. §-ának (3) bekezdése szerint meghosszabbodhat.

Minthogy a Btk. 72. §-ának (1) bekezdése szerint próbára bocsátásnak háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetendő bűncselekmény miatt van helye, az elévülési határidő felnőtt korúaknál - a Btk. 33. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében - mindig három év. A fiatalokkorúval szemben a Btk. 117. §-ának (1) bekezdése szerint bármely bűncselekmény esetében helye van próbára bocsátásnak és az elévülési határidők számításánál - a Btk. 110. §-ának (5) bekezdése értelmében - a 110.§ (2)-(4) bekezdésében meghatározott tartamok az irányadók, amennyiben az általános szabályoktól eltérnek.

2. A próbára bocsátást elrendelő határozat, amely a büntetőjogi felelősség, a minősítés és a tényállás kérdésében jogerősen döntött, a különleges eljárásban nem bírálható felül és nem változtatható meg (pl. azon a címen, hogy az a bűncselekmény, amely miatt a vádlottat próbára bocsátották, az időközben hatályba lépett új törvény szerint már csak szabálysértés).

3. A próbára bocsátás megszüntetésével a pártfogó felügyelet hatályát veszti, de erről a határozatban nem kell rendelkezni. A bíróság azonban, ha ennek feltételei fennállnak, a felnőtt korú vádlott pártfogó felügyeletét ismételten elrendelheti (gyakorlatilag akkor, ha a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre felfüggesztik. A felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt fiatalokkorú a Btk. 119. §-ának értelmében ilyen rendelkezés nélkül is pártfogó felügyelet alatt áll, miként - a Btk. 82. §-ának (1) bekezdéséből és a Btk. 89. §-ának (6) bekezdéséből kitűnően - a felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt visszaeső is.

III. 1. Be. 265. §-ának (2) bekezdése szerint, ha a próbára bocsátott ellen a próbaidő alatt újabb büntetőeljárás indul vagy van folyamatban, az ügyeket egyesíteni kell. Az egyesítés kötelező, akár a próbaidő alatt, akár a próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt indult, illetőleg folyik az újabb büntetőeljárás. A próbára bocsátással ugyanis a korábbi büntetőeljárás nem fejeződött be véglegesen, mivel a bíróság a büntetés kiszabását feltételesen elhalasztotta. Ezért a vádlott ellen egyidejűleg több büntetőügy van folyamatban.

Az egyesítés nem kizárt akkor sem, ha az újabb bűncselekmény miatt a vádlottat bíróság elé állítás útján (Be. XXIV. fejezet) vonják felelősségre.

A Be. 265. §-ának (2) bekezdése értelmében az egyesítést követően az újabb ügy elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság jár el. Ha a vádlottat katonai büntetőeljárásban bocsátották próbára, a rendelkezés utolsó mondata irányadó: az ügyeket az a bíróság egyesíti, amely katonai büntetőeljárást lefolytatta, kivéve, ha a katonai büntetőeljárás hatályát a Be. 470. §-ának (3) bekezdése alapozta meg.

2. A próbára bocsátást elrendelő ítélet a tényállás, a büntetőjogi felelősség és a jogi minősítés kérdésében - res iudicatát képezve - köti az utóbb eljáró bíróságot, minthogy e vonatkozásban a vád tárgyává tett cselekményt a próbára bocsátást alkalmazó bíróság már jogerősen elbírálta.

Az ügyek egyesítése folytán a bíróság határozatának tartalmaznia kell a próbára bocsátást elrendelő határozatban megállapított tényállást. A bíróság valamennyi cselekményt együtt bírálja el, és halmazati büntetést szab ki. Ha ennek törvényi feltételei

fennállnak, valamennyi cselekmény miatt intézkedést alkalmaz (fiatalkorúval szemben javítóintézeti nevelést).

3. A Btk. 73. §-ának (2) bekezdése előírja a próbára bocsátás megszüntetését, akár a próbaidő alatt, akár a próbaidő előtt követi el az elkövető az újabb (illetve a korábbi) bűncselekményt, de a korábbi bűncselekmény miatt a próbaidő alatt ítélik el. Az együttes elbírálás eredményeként a bíróság a próbára bocsátást kimondó rendelkezést hatályon kívül helyezi, és halmazati büntetést szab ki, illetve javítóintézeti nevelést alkalmaz [Be. 330. § (4) bek., 465. §].

4. Ha a próbára bocsátás elrendelése előtt elkövetett bűncselekmény miatt indult a próbaidő eltelte után újabb büntetőeljárás, az ügyeket nem lehet egyesíteni. A próbaidő elteltével ugyanis az elkövető büntethetősége a Btk. 73. §-ának (3) bekezdése alapján megszűnik, és az újabb büntetőeljárás eredményeként a próbára bocsátás nem vesztheti hatályát, mivel a Btk. 73. §-ának (2) bekezdése szerint csak abban az esetben lehet és kell megszüntetni a próbára bocsátást, ha az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt ítélik el.

5. Ha a bíróság a próbára bocsátást nem szünteti meg, illetve a próbára bocsátást kimondó rendelkezést nem helyezi hatályon kívül, az egyesített ügyeket ismét el kell különíteni. E szerint jár el a bíróság, ha az újabb büntetőeljárásban a vádlottat felmentik, vagy vele szemben az eljárást megszüntetik, illetőleg - a próbára bocsátás elrendelése előtt elkövetett bűncselekmény miatt indult eljárás esetén - akkor is, amennyiben a próbaidő eltelt, mielőtt még az együttes elbírálásra sor került volna.

6. A próbára bocsátott ügyeinek egyesítése a Be. 265. §-ának (2) bekezdése szerint kötelező és ennek elmulasztása, illetve

elmaradása az elsőfokú eljárásban általában a Be. 375. §-ának (1) bekezdése alá eső eljárási szabálysértés. Ez az eljárási szabálysértés egyben megalapozatlanná teszi az elsőfokú bíróság ítéletét, mivel a megállapított tényállás hiányos. Nem tartalmazza ugyanis a próbára bocsátást elrendelő határozatban megállapított tényállást.

A vádlott terhére bejelentett fellebbezés esetén általában nincs eljárásjogi akadálya annak, hogy a másodfokú bíróság a megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében egyesítse az ügyeket, és azt meg is kell tennie. Az egyesítés lehetővé teszi, hogy az iratok alapján a tényállást a próbára bocsátást elrendelő határozatban megállapított tényállással kiegészítse [Be. 352. § (1) bek. a) pont], majd a vádlott valamennyi cselekményét együtt bírálja felül.

A Be. 354. §-ának (2) bekezdése értelmében a vádlott terhére bejelentett fellebbezésnek kell tekintetni azt is, amely azt sérelmezi, hogy az elsőfokú eljárásban az ügyek egyesítését és a cselekmények együttes elbírálását elmulasztották.

Az ügyek egyesítése akkor is kötelező, ha az első fokon bűnösnek kimondott vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést. Ilyenkor azonban a Be. 354. §-ában meghatározott súlyosítási tilalom a cselekmények együttes felülbírálatát akadályozza. Éppen ezért ilyen esetben a másodfokú bíróság a Be. 375. §-ának (1) bekezdése alapján - figyelemmel a Be. 405. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezésre is - az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az ügyek együttes elbírálására ad iránymutatást.

Ha annak a cselekménynek, amely miatt a vádlottat próbára bocsátották, a terhére megállapított jelentősebb súlyú bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége, a másodfokú bíróság a Be. 377. §-a alapján a próbára

bocsátást elrendelő határozatot hatályon kívül helyezi, és az ezzel a határozattal elbírált cselekmény miatt az eljárást megszünteti. Ilyenkor természetesen az ítélet hatályon kívül helyezésére nem kerülhet sor.

7. Nincs lehetőség az ügyek egyesítésére és a cselekmények együttes felülbírálására, ha a vádlottat közvádas ügyben bocsátották próbára, és az elsőfokú bíróság magánvádas ügyben mulasztotta el az ügyek egyesítését. A Be. 265. §-ának (3) bekezdése szerint az ügyek egyesítésének előfeltétele ebben az esetben az, hogy az ügyész átvegye a magánvádlótól a vád képviseletét. A másodfokú eljárásban azonban erre már lehetőség nincs.

Minthogy az ügyésznek kötelező egyesítése miatt át kellett volna vennie a vád képviseletét a magánvádlótól, ezért a másodfokú bíróság ebben az esetben a Be. 375. §-ának (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az iratokat az ügyésznek küldi meg a vádképviselet átvételének megfontolása végett. Ezt csak akkor mellőzheti, ha a magánvádló indítványára a Be. 512. §-ának (4) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti.